

ELŐFIZETÉSI ARAK:

A kiadóhivatalban átvéve:
 Egész évre... — 16 kor.
 Negyedévre... — 4 «
 Helyben háshoz hordva:
 Egész évre... — 20 kor.
 Negyedévre... — 5 «
 Vidékre postán szállítva:
 Egész évre... — 24 kor.
 Negyedévre... — 6 «

TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő és
 keddnap utáni napok kivételével

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Nagyvárad, Apáczai-utca 2.

A szerkesztőség kéziratok visszaadását
 vagy megőrzését nem vállalja.

Előfizetések és hirdetések a
 kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 8 fillér.

NAGYVÁRAD, márczius 29.

Thália munkásai.

(V. I) Ujabb időben városunk műpártoló közönsége készséggel foglalkozik alaposan sziniügyekkel. Még emlékezetünkben él Kovács Józsefnek a Szigligeti társaságában »A magyar szinirodalomról« tartott értékes tanulmánya, amelylyel a magyarságnak fölélesztését czélozza, még szívesen gondolunk vissza a csaknem ösz Peterdi zajos ünnepeltetésére s a küszöbön az idő, a mely a színész gárdának egy részét elrabolja tőlünk, hogy újakat adjon helyette. S ebben az időben sok szó van a színigazgatókról, a közönségről s oly kevés a színészképzésről.

Pedig mindenkit meglep az a feltűnő, de tagadhatatlan tény, hogy az országban a multban úgy, mint a jelenben százakra rug a szerződésnélküli színészeknek a száma, a kik aztán brettli-re vagy még egyébre lépnek, hogy így tényezőzák össze mindennapi kenyerüket.

A protekció, a vizsgákon való elnézés, a tuczat emberek kapaszkodása mind csak arra való, hogy növelje a szerződésnélküliek táborát. A szülők és tanárok fölfedezése — a czérnaszál hangban — már látni vélik a jövő primadonnáját; — egy humoros vagy jól deklamáló ifju — s ime Ujházy örököse fénynyel, glóriával övezett homlokkal már ott él a környezet fantáziájában... s a mikor

sok kínos vergődés árán tulesetek, a vizsgán a Blahát, Küryt, Egressyt, E. Kovácsot, Jászayt képzeletben mesésen fölülmuló művészek, — beérik a vidékkel, a hol a kulisszákat maga tologatja ide-oda a direktor.

Pedig nem ez volt az álmunk. Náday rendezését kifogásolták, Ivánffy tapsviharait kicsinyítették, Szoyer Ilonka jóvedelmét keveselték s a mikor a kis vidéki városok néha érdem szerint fizetve — hátat fordítanak a legjobb akarattal sem minősíthető művészetnek, a mikor csaknem kenyeren s vizen kell tengődni, akkor — késő a felébredés.

Hányszor láthatjuk azt vidéki kisebb társulatoknál, hogy halhatatlan írók örökbecsű alkotásain vakmerően keresztül gázolnak. Silány dekorációk, teljes készületlenség, fejnélküli rendezés, állandó kapkodás elrémitik a minden városban lakó többé-kevésbé jóízű publikumot a színházbajárástól. A másik hiba meg ott van, hogy a jeles erőket a főváros ragadja el tőlünk. A centralizáló Budapestnek ha jó színész kell, akkor gondoskodják arról, hogy a színészi pályát ne özönöljék azok, akiket a szülők elfogultsága, a tanárok hecczelő tanácsa, a mesés álmok predestinálnak a világot jelentő deszkákra.

A szini akadémia pedig nyujtson segílyt a tanulmányokban, mert a ki onnan kikerül, az a nemzet harczosa. Ma a Lipótváros adja az anyagi s erkölcsi

erőt s ez egyik főoka a százak szerződésnélküliségének.

S mert ez így van, a brettlik és orfeumok virágzanak, a magyar szinpad színészei elposványosodnak, a hiányos erők pedig nem tudják s talán nem is akarják ellensúlyozni az idegenből betörő áramlatokat s így alakul át lassanként a közönség izlése, a mely védőpajzsa csaknem minden színigazgatónak a támadásokkal szemben.

Országszerte általános a panasz, hogy a közönség izlése megváltozott, hogy az inyencz, a sikamlós darabokat látogatják, hogy a remek, törülmetszett magyar darabokat üres házak előtt kell lejátszani. Segítsünk e bajon. Fordítsunk nagyobb gondot a színészképzésre. Ha nem talmi, de valódi tehetségek mozognak a szinpadon, a kik a szépet, a nemest belelopják a szívekbe, a kik forszirozni fogják egyöntetűen a magyar darabok kultiválását s az idegen szennynek mellőzését, akkor átalakul a közönség izlése s nemzeti kulturánk nagyobb lépésekben fog előhaladni. A nemzeti kultura fejlesztésére ép úgy hivatva vannak a színházak, mint az iskolák.

A mint nem tartom helyesnek azt, hogy lépten-nyomon a színészbe kapaszkodjanak, ép úgy nem hallgathatom el, hogy mindig a közönség izlését állítják oda villámháritóul. Ne feledjük, hogy a »közönség izlésé«-t is tényezőik idézték

„TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

Találkozás.

Irta: Kovács Lajos.

A nap lement, haldoklott már az alkony is. A város utcáin ragyogtak a villanykörtek; pajzán kedvű sokaság hullámozott a téreken; az épületóriások komoran bámultak le a nyüzsgő embertömegre.

A kávéház pazar fényű villanycsillárjai csalogatták a vendégeket és csakugyan a csapós ajtón egyenruhás és gonddal szabott öltözékű egyének gördültek beljebb a diszes helyiségbe, népesedett az szemlélatomást. A cigány is fészkelődött s megcsiklandozta a kifeszített hurokat és belekapott egy vig nótába.

Amott hárman ültek le egy kerek asztalhoz s párolgó feketéiket szürcsölgették. Ismerős három fiu, elválaszthatatlan, jó pajtások. Majd három hónapja váltak el, sok is a mondanivalójuk; ez a tanév az utolsó, s vége lesz a vig jogász-életnek is.

Most is az örökké vig kedélyű Pózsa Kelemen kezdte el a szót, hórihorgás alakja köze-

lebb görnyedt a pajtásaihoz, arcza torz alakításokkal illusztrálta a beszédet:

— Bizony fiuk, azóta is majd meggabalyított egy kurta szoknya.

— Az ilyen eseteknek nálad se szeri, se száma, — veti oda a kis Bánó Feri, — hallgassatok én rám s adjatok tanácsot. Ugy, egy héttel ezelőtt a vonaton megismerkedtem egy tizenhat év körüli csinos, barna lánnyal. Kedves, élénk s szeretetreméltó volt s hozzám igen szívélyes — s én úgy hiszem — meg is szeretttük egymást. Persze, egy lelketlen füttyentés elszakított tőle, én az állomásunkhoz értem s ő Pestre ment. Mily jó, hogy megadta a pontos címét, küldött is már válaszul egy »édes« képes lapot, minden sora csupa gyönyörűség. A részletekre nézve el kell monda...

— Hagyd kérlek a részleteidet, — vágott közbe Pózna — ugyis tudjuk már, hogy az ördög hozzád verte a tüzes lapátot, a tanácsurk pedig az, hogy sohse törődj te a pestivel, van az ur ménésében más is, bizonyára ő is talált azóta helyetted mást. És ez az odadobott beszéd elég volt a Feri érzékeny lelkének s csakugyan abbahagyta a szót. Valami sajgó érzés némi-

totta el, érzélgős lelke ott kalandozott a fővárosi emberáradatban s a gyilkos gyanu ott settenkedett a nyomában, hátha... Kelemen meg folytatta:

— Hisz tudjátok, szerettem a vakációt mindig, tudtam is a rendeltetését tökéletesen, most is iparkodtam megfelelően kihasználni. Azonban a mostani eltérő volt az eddigiektől. Ugyanis Törzs Laczi bácsi, a szomszédos báj-laki uradalom bérlője fölkerít, a plud és minto tekervényes utain, mert a fiu fejében biz azok a veszekedett betűk sehogysem akartak a makranczos számokkal ölelkezni, koronatanu is volt rá egy kövér secunda.

Igy lettem én huszonhét éves fejjel nevelője egy tizenöt éves fejnek. Elvégre is nem tartozik ide, hogy minő czimboraságot tudtam teremteni Laczi és a betű-számok között, de a tény az, hogy nevelői mivoltomat átéreztem szörnyen. Szavaimon, tetteimen, mozdulataimon, szóval egész magatartásomon bizonyos professzori fölény sugározott. És csakugyan a tekintélyen szédületesen hatványozódott. Laczi bácsi sem tegezett tovább, neki is egyszerre »öcsém uram« lettem. A gyerekek mifelénk csak a

Sirolin

Emeli az étvágyat és a testerőt, meggyógyítja a köhögést, váladékot, éjjeli izzadást.

Tüdőbetegségek, hurutok, számar-köhögés, skrofulozis, influenza

ellen számtalan tanár és orvos által naponta ajánlva.

Mint hogy értéktelen utánzatokat is kínálnak, kérjen mindenkor „Roche“ eredeti csomagolást.

F. Hoffmann-La Roche & Co. Basel (Svájc).

„Roche“

Kapható orvosi rendelésre a gyógyszerüzletben. — Ára üvegenként 4.— korona

elő s azok vannak hivatva átalakítani. E tényezők: maguk a színészek.

Csak így fog csökkenni a színész proletárok száma, így jár majd a közönség szívesen színházba — s ezt a színészet érdekében szívből kívánom, hiszen a színészet fejlesztése százszor fontosabb a vidéken, mint a fővárosban, mert itt a vidéken a színészet még valamennyire most is nemzeti missziót teljesít.

A politikai válság.

Hogy választás nem lesz, tudjuk. Hogy az őszszel lesz, hittük. Hogy azonban évekig se legyen országgyűlés, már ezt még sem mertük volna föltételezni. Nodehát, manap minden lehetséges. A királyi döntést megszövegezik, a lex Szaparyánát is megpróbálják, a sajtót s a gyülekezési jogot tovább tiporja az abszolutizmus, mint a káposztát a hordóban. — Ilyen válságos időben ekszhumálták az egyik aradi várban, Vécsey Károly tábornokot s új sirba tették. Mintha csak megfordult volna sírjában, hazájának ennyi szenvedése és nyomorusága közepett . . .

Részletes tudósításunk a tegnapi eseményeiről a következő:

A király már döntött.

Nemely lapban a tegnapi kihallgatások nyomán kiadott félhivatalos kommuniké, hogy a király még kiegészítette a választás kérdésében kapott információt, azt az optinista gyanút keltette, hogy talán a döntés még mindig nem következett be és jöhet valami kedvező fordulat, amely megmenti az alkotmányosságot. Sajnos, ez a reménykedés teljesen alaptalan. Az uralkodó igenis döntött és pedig a kormány előterjesztései értelmében, úgy hogy az országgyűlést nem hívja egybe.

Mielőtt a kormány tagjai Bécsbe utaztak, alaposan meghányták-vetették a választás kérdését s teljesen tisztában voltak azzal, mibe fognak. Éppen az elhalasztás súlyos veszedel-

meire való tekintettel, csakugyan voltak miniszterek, a kik egész erejükből más álláspontra akarták terelni a kabinetet. Hosszu vita után azonban elhatározták, hogy a korona viselőjének a választások kiírásának elodázását ajánlják és ezt a határozatot az ügyvezetők már teljes szolidaritással hozták meg. Az előterjesztés szerint a király ne irassa ki a választásokat és ne is kösse terminushoz, hogy ez mikorra várható.

A király a választások elodázása elhalasztásában az utolsó órákig ingadozott. Mikor azonban Fejérváry bemutatta a szabadelvűpárt és az ujpárt vezéreinek nyílt leveleit, amelyekben ezek teljes erővel az országgyűlés össze nem hívása mellett foglalt állást s az új választásokat valósággal bűnnek jelentették ki a dinasztia és a nemzet ellen, nyomban döntött. Tisza és Bánffy tehát ismét kimentették a Fejérváry-kabinetet a zavarból. A két ellenzéki vezér hű maradt a multjához és önmagához.

A döntés szövege.

Fejérváry, Lányi a napokban ismét Bécsbe utaznak. Hogy az uralkodó elhatározásának végleges szövegét megállapítsák.

Minisztertanács.

Tegnap délután minisztertanács volt, amelyen a kabinet valamennyi tagja résztvett. Fejérváry jelentést tett az audiencia eredményéről, majd a teendő intézkedések felől tanácskoztak s a jövőben követendő magatartást állapították meg.

Sivár jövő.

A minisztertanács hír szerint már hetekkel ezelőtt megállapodott a választások ki nem irásában. Az elhatározás első oka, hogy a katonaságra, amely most tulnyomó részben póttartalékokból áll, a választási kampányban nem számíthatnak volna.

Nem tarthatnak volna továbbá számot a törvényhatóságok támogatására sem. De ha mindezek után mégis sikerült volna a kor-

mánynak többséget összehozni, akkor a Kuria semmisítette volna meg a mandátumokat. Ezen okoknál fogva szükségessé vált a választások elhalasztása.

Már most mi szándéka van a kormánynak az elhalasztás után? Mindenképp a besorozott önkéntes ujonczokat berendeli szolgáltatételre, a póttartalékosokat pedig hazabocsátja, hogy így a hadsereg renitens elemétől megszabaduljon. Azt a hirt azonban, mintha az önkéntes ujonczokat a kormány utolsó szolgálati évükre szabadsággolná, illetékes helyről megczáfolják.

Ami a törvényhatóságokat illeti, ezekre nézve az abszolutizmus rendeleti uton életbe lépteti az 1891: XVIII. törvénycikket, az államcsináló lex Szaparyánát.

Miután pedig a kuriai biráskodásról szóló törvény joghatálya 1908-ban megszűnik, választásokról 1908-ig szó sem lehet! Az 1908-ban lefolyó választáson, ha a kormány többséget nem nyerne, meg fogják ismételni a választást. A kormány, főként bécsi ösztökölésre minden áron törvénybe akarja iktatni az általános titkos választói jogot.

Mint a *Zeit* értesül, a végleges döntés után persze megindul az akció fokozottabb mérvben a nemzeti ellenállás letörésére. Az abszolutizmus — lehetőleg ketülni fogja az összetűzést mindenütt. Csak a sajtó és a gyülekezési jog erősebb megrendszabályozásáról van szó. A többi sima lépés majd azután következik. Képzhető, milyen lesz.

Ausztriában is abszolutizmus lesz.

Kossuth Ferencz, tudvalevőleg, annak idején megírta, hogy ő előre látott mindent. Tudta, hogy a nemzeti küzdelem sikerrel nem végződhetik és tisztán látta, micsoda szomorú sors várakozik az országra.

A jóslás szóról-szóra beteljesedett. Így hát most kétszeres érdeklődésre tarthat számot Kossuth Ferencz újabb jóslata.

Ez a jóslat nem Magyarországra, hanem Ausztriára vonatkozik.

fiut nevezik gyerekeknek, szájából is olyan szépen csengett felém a »Kelemen bácsi, kérem.« Azonban van Laczi bácsinak egy kreol arcú, ébenhaju lányocskája is: Jolánka. És ez a legbőlebb renddel vala így, mert őt fiu közé megjár egy leány. — Vászón Kleofásné szerint, aki őt leány után most is várja a fiut. — Jolánka, ez a kis fekete rigó, sehogysem tudott vagy nem akart az én mivoltommal tisztába jönni.

Pedig ki volt ő?! Tizenhat éves bakfis, a termete nyulánk, egyébként még gyermekes, a járása lebbenő, a haja feketéllett, az ajka piroslott, a ruhája kékllett, a szája örökké locsogott, a szemei — óh, azok a szemek — ragyogtak okosan is, hamiskásan is, nevettek is, sirtak is, s istenugyise, ha szemei nem lettek volna, rá sem hederíték. A modorában több volt a nagyvárosi bakfis styl, mint az egyszerű naivság, erősen meglátszott rajta az a pesti egy esztendő.

Igen, ez a »csitri« megszólításaiban per »nevelő« minden »ur« nélkül, kérdéseiben a pusztá, rideg hang s a feleletnek szinte követelése volt, pedig mennyivel szebb ám ez: »Kedves Kelemen!«

Igaz, a két szeme szemrevaló volt, de ezek is eleinte korántsem keltettek bennem olvadozó érzéseket, bár a szilárdságom kissé öntudatos, erőltetett volt. És ez úgy volt rendén, mert ez a kis mokus unos-untalan az utamban csetlett-botlott.

Ezer kérdése volt, ezer választ követelt. Mint vélekedek az: Árvalányhaj, Csigaházy

Ciprián, Szinpadtól a zárdáig, Két tót, Egy vég drót, Iskolás menyasszony, Jéghideg lelkek stb. című kedvelt regényei felől?!

Majd meg panaszkodott, hogy mily kiállhatatlan szaga van a pörkölt kávénak; hogy a negyvenöt pulykacsibe közül egy hét leforgása alatt elpusztult huszonegy, hogy a legújabb diavat mennyire ostoba, hogy falun sem kapni már megbízható, jó cselédet stb.

És én vagy hallgattam, vagy beszéltem. Az igen mindegy volt. Ha hallgattam, miért nem beszélek?! . . . Ha beszéltem, minek szölok ahhoz, amihez nem értek!?

Mindezek a nevelői nimbuszt csorbították többé kevésbé. Tudtam, bizonyosan tudtam, hogy Jolán eleinte a volt tanárait hibáztatta, hogy egyáltalán a fiuk nevelése mennyire mögötte maradt a leánynevelésnek, hogy — szerinte — nem is csoda, ha lánydoktorok, patikások, postások stb. vannak manapság, sőt az a csoda, hogy »fiu-ügyvéd« meg tud élni akárcsak egy is. Aztán már a saját külön füleimmel is hallottam, amint elkottyantotta Pali, a vakarcs, amit fölölem Jolán mondott a mamának, hogy jó fiu ez a Pózna, csak egy kicsit — ostoba!

Ez nekem mondódott, éreztem is a súlyát s elszontyolódva láttam, hogy Jolán előtt a tudományokban már-már megsemmisülve állók. Se baj, kezdem én!

Még az asztalnál üldögéltünk, bár vége volt az ebédnek.

Felvettem a szót cinikus hangon, — ami Jolánnak volt szánva — s beszéltem a loga-

rithmus órási előnyeiről, az egyenletek szépségeiről, a kapcsolástan érdekességéről. Más alkalommal előszedtem a nagy physikusokat s magasztaltam a híres csillagászokat, dicsőítve valamennyinek a szellemi nagyságát, azután meg elsorolgattam, kiszineztem a nép ajkán élő, az egyes égi-testekhez fűzött mondákat és legendákat. Ez utóbbi siettettem leginkább a háttást, mert Laczi bácsi — különös szeretettel — konnyított valamit a csillagászathoz, mint aféle gazda, az időjárás érdekelte szörnyen. Jolán is olvashatott ilyesmit valahol, vagy a regényeibeli holdvilágos esték jutottak eszébe, de a tény az, hogy kezdett érdeklődni az én — eddig nem ismert tudományom iránt. S úgy éreztem, nőttem a szememben. Es szent igaz, amint megebédelve, egy ilyen terefere után távoztam az ebédlőből, még hallottam, amit Laczi bácsi mondott:

— Ejh', roppant nagy eszű ember ez a Pózna Csinos ember is, sok esze is van; e még sokra viszi; no, majd meglássátok!

És ez hatott, Jolán is érezte velem az elismerését.

Eleinte, úgy látszatra nem igen vállaltam, de bizony jól esett, mi tagadás benne. Szívélyes volt hozzám minden szava, csupa kellem minden mosolygása.

— Pinczér! egy leánykát, — rikácsolta Feri.

— És egy szivart, — tóditotta Sárréthy Bandi, a harmadik pajtás.

(Vége. köv.)

— Midőn elhatározták, — írja Kossuth, — hogy a magyar országgyűlést ok nélkül, karhatalommal verjék szét, ugyanakkor elhatározták azt is, talán nem formailag, de bizonyára a szándékok rejtélyében, hogy a királynak az a tanács adassék, hogy egészen leplezetlenül térjen át a kormányzás az abszolutizmus terére. Többet mondok; azt, hogy *meggyőződés szerint Ausztriában is abszolutizmus készül*, s ez lesz a közel négy évtizedig tartott álarozos bál vége!

— Előrelátható, hogy ellenszegülést épp úgy nem fognak tenni Bécsben, mint ahogy nem tültek Budapesten és hogy Magyarország és Ausztria közt úgy állítják majd helyre az állapotok harmóniáját, hogy *mind a két államban az abszolutizmus fog virágozni* újra mindaddig, míg e virágzást el nem hervasztják az új Magenták, az új Solferinók és az új Königraetzek.

Ausztriában bizonyára nagy föltűnést fog kelteni Kossuth Ferencnek ez a czikke.

Apponyi Kossuthnál.

Kossuth Ferenczet ma Apponyi Albert gr. fél 12 órakor meglátogatta s vele hosszabban tanácskozott.

Ellenzéki hang az abszolutizmusról.

Egyik ellenzéki vezérpolitikus egy lap tudósítója előtt igen érdekes nyilatkozatot tett a válság és parlamenten kívüliség ügyét illetőleg.

Ha — ugymond — a kormánynak egy csöpp józansága és hazafisága volna, most kellene megmutatni, minő szolgálatokat képes hazájának tenni, amikor Bécsből elkobozzák a haza jogait. Bármekkora legyen is egyébként a szenvedés és nyomor, a monarchia, a nagyhatalmi állás, valamint a hadsereg egysége sokkal nagyobb kárát fogja vallani.

Pestmegye leszerel?

Hir szerint Pestmegye, és a kormány paktumot szándékoznak kötni. Olyan formán, hogy a megye kötelezi magát az önkéntes adók beszállítására, viszont Pestvármegye is visszakapja ez esetben fölfüggeszte — autonómiáját.

Hazafias csendőrök.

A Napnak jelentik Kassáról, hogy 50 csendőr kilépett a szolgálatból, mert nem akar törvénytelen kormány alatt hazája ellen fegyvert fogni.

Füchsl Mór öngyilkossága.

Általános megdöbbenéssel fogadta tegnap Nagyváradon mindenki azt a hirt, hogy *Füchsl Mór* bornagykereskedő öngyilkos lett. Alig negyedóra alatt az egész városban elterjedt a bihetetlennek látszó hír, s rövid idő múlva a minden szenzációra éhes közönség nagy csoportban lepte el a Füchsl-palota előtt az utcát.

A borzasztó hír igaznak bizonyult. *Füchsl Mór* egy végzetes pillanatban odadobta még aránylag fiatal életét s gyilkos fegyvert emelt önmaga ellen. S míg a kíváncsi közönség ott tolongott a kapu előtt, uri lakában végső vergődésében szenvedett a beteges kor áldozata halálra sebzett szívvél.

Az öngyilkosság okát nem kutatjuk; csak

felemlítjük, hogy hir szerint gyógyithathatlan betegségében keresendő a rémes elhatározás oka.

Az öngyilkosság híre sokaknál már csak azért sem talált hitelre, mert szerdán este a színházban, tegnap reggel pedig a szokásos derült kedélyben látták.

Tegnap reggel 8 óra után a Lőrincz Mór üzletében vásárolta a revolvert s lakására távozott.

Az öngyilkosságot szobájában reggel 9 óra tájban követte el, 7 milliméter Brown-szerkezetű revolverrel. Az aczélsurkolatu golyó a balmellkason, a 4-ik borda mellett hatolt be s a szívet és tüdőt roncsolta össze. A lövést nem hallották, daczára, hogy egész sereg munkás foglalkozik a telepen. Legelsőbben a borkereskedés irodájában alkalmazott egyik gyakornok vette észre a rémes öngyilkosságot, a nyitott ablakon látván vérében fetregő fönökét.

Csakhamar megjelent a házban lakó dr *Bodó Sámuel* ezredorvos, majd dr *Nemes Áron* kerületi orvos, de megmentésre már gondolni sem lehetett. A halál egy negyedóra múlva bekövetkezett.

A rendőrség részéről *Eleméry Ferencz* alkapitány, s a rendőrség több tagja jelent meg, akik az öngyilkosságot hivatalosan is megállapították és így a bonczolást mellőzik.

Egyetlen levelet hagyott hátra, amely családjának szól

Füchsl Mór még alig volt 35 éves. Anyagi viszonyai nemcsak rendezettek voltak, de nagyforgalmu, virágzó üzlete az egész országban ismeretes volt. Aggastyán édes atyját a szerencsétlen eset annyira megrázta, hogy súlyos beteggé lett.

A temetés ma, pénteken délután lesz.

*

Az öngyilkossággal kapcsolatosan képtelenebbnél képtelenebb hírek kerültek forgalomba, amelyek a valóságnak jórészt nem felelnek meg.

Az esettel kapcsolatosan dr *Krüger Aladár* ügyvéd — a következő nyilatkozatot adta ki:

Füchsl Mór halálával kapcsolatosan a városban azt a hirt terjesztik egyesek, mintha én adtam volna be ellene valamely feljelentést és ennek következtében lett volna öngyilkos.

Ez a hir rám vonatkozó részében szándékos rosszakarat szüleménye, egyszerűen hazugság.

Amit *Füchsl Mór* ügyeiről megtudtam, mint ügyvéd tudtam meg és így azokról ügyvédi esküm értelmében nem nyilatkozhatom. Magam reputációja érdekében csak annyit kell nyilvánosságra hoznom, hogy *Füchsl Mór*ral az ügyből kifolyólag sem közvetve, sem közvetlenül nem érintkezhettem. Feljelentést ellene nem adtam be, de nem is adhattam mert az ügyvédi meghatalmazást is visszaadtam az illetőnek, aki előbb megbízást adott volt.

Vessenek magukra azok, akik az ügyet előttem ismeretlen okokból elmergesítették s akiknek, úgy látszik, jól esnék a rettentő felelősséget kényelmesen másra hárítani.

Dr Krüger Aladár.

*

Nógrády (Niedermann) Gyula, mint városunk újságírói köreiből ismeretes, nyolcz hónap óta nem tagja szerkesztőségünknek, 1905. július óta lapunkkal semmiféle összeköttetésben nem áll.

NAPROL-NAPRA.

Tavaszi fagy.

Vártuk, hogy a nemzet az urnák elé állhat és leszámolhat az abszolutizmussal. Reményünk rügyező ágát most egyszer csak elérte a tavaszi fagy. Biztosra vehető immár, hogy a választásokat a kormány beláthatatlan ideig elhalasztatta. A király nem szívesen egyezik bele a dologba, soká habozik, míg megteszi az elhatározó lépést, ám tanácsadói végre is ráveszik. A nemzet nem választ. Parlament nincs. Az országot diktátorok kormányozzák szuronyokkal és pátensekkel.

No de mindez a politikára tartozik. Tegyük meg azért egy további lépést a társadalom felé. A kínos hosszúságu politikai krízis nyomában ernyedtség, pangás észlelhető a társadalmi életben. A tisztviselők kipróbált, régi erők visszavonulnak a közigazgatástól. Idő előtt nyugdíjba mennek. Helyüket zülött elemek, kétségbeesett epigonok foglalják el. Egészséges állapot-e ez? Bizony nem az. Menjünk tovább. A politikai konjunkturák kihatnak a gazdaságiakra. Pang a közélet, pang a közigazgatási világ. Nincs pénz. Se fönt, se lent. Adót sem kell fizetni, még sincsen.

Ez a mizériák egyik oldala. És mi van másfelől, nézzük csak. Ott van a mezőgazdasági munkásmozgalom, amely egyfelől aratósztrájkokkal fenyeget, másfelől a temérdek szociáldemokrata pártárnyalat mellé parasztpártot akar alakítani.

Ez a parasztpárt veszedelmesebb jótormán a vörös lobogónál is. Azért mert czégérül hazafias szólamokat használ s a szociáldemokráciát látszólag kárhóztatja. Ezzel a kétszínű, kétkulacos zászlóbontással megtéveszti és elidegeníti azokat, akik a szociáldemokráciától távol állanak, idegenkednek tőle, elítélik, de másrészt a magyar földművelő nép érdekét tartják szem előtt.

Ezeknek a jóhiszemű embereknek azonban nem itt a helyük Achiméknál, hanem a keresztény szociálizmus táborában. De legalább is a koalíció soraiban.

Erre a parasztpártra a magyar parasztságnak semmi szüksége sincs. A magyar parasztságot keresztényszociális alapon kell szervezni társadalmilag, politikailag pedig abban a pártban, amely tizenegy éves parlamenti szereplése alatt mindenkor keresztény gazdasági politikát folytatott.

Ha ebben az irányban dolgozunk a mi vidékünkön most szervezkedő ugynevezett parasztpárttal szemben, — amely ellen főként *Békésmegyében* tehetünk sokat, ahol a keresztényszociális zászlóbontás már szépen halad előre — akkor egyuttal megtesszük a progresszív intézkedéseket az aratósztrájk ellen is.

Amit a dér, a tavaszi fagy elrontott, még a meleg napsugár, a termékenyítő harmat, a jó májusi eső bőven jóváteheti.

(h.)

UJDONSÁGOK.

TÁJÉKOZTATÓ.

Márczius 20. A szintgyi bizottság ülése.

Április 1. Püspökszentelés Nagyváradon.

Április 5. Közigazgatási ülés a városházán.

Április 5. Kath. Liceum bőjti estélye a főgimnáziumban este 6 órakor.

Április 12. Megyei közigazgatási bizottság ülése.
 Április 19. Városi közgyűlés.
 Május 5. Kath. Liceum estélye a főgimnáziumban este 6 órakor.

Előfizetési felhívás.

Mainz lánglelkű főpásztor, Ketteler azt mondotta egy alkalommal, hogy: *aki nem támogatja a katolikus sajtót, az nem is jó katolikus.* De aki önzetlenül támogatja és terjeszti, az *valódi apostol.* Ezt a nagy igazságot, ezt a szókimondó, bátor jellegét írjuk soraink élére az új évnegyed küszöbén.

Kik vagyunk, mit akarunk, nem kell bővebben magyaráznunk. Azok vagyunk ma is, akik tizenegyesztendőn keresztül voltunk és azt akarjuk ezután is, amit eddig akartunk. Nekünk a sajtó nem üzlet, hanem élethivatás. És ezt a fenkölt missziót lelkünk egész idealizmusával, legjobb erőnkhez képest, tollunk minden becsületes iparkodásával, következetesen iparkodunk betölteni.

Ideálunk az erkölcsileg és vagyoniilag erős, hatalmas keresztény Magyarország.

Ezért a szent eszméért vivjük meg kemény küzdelmünket nap, nap után az író toll fegyverével. És, hogy jó harcot harcolunk, bizonyossága az a *temérdek támadás*, amelyben a rombolás s a gyűlölet sátáni szelleme részesíti munkánkat. De bennünket nem lehet eltántorítani. Egy hang sugja nekünk, most vagyunk a legjobb uton, amikor szinte életünkre tör az ármány. És ez a hang, amelyet mindennél többre becsülünk a világon — a *lelküismere-tünké.*

Istennel, a hazáért küzdünk hiven továbbra is és ebben az elszánt harcban joggal számíthatunk a katolikus társadalom *szellemi és anyagi támogatására.* Ne feledjük a nagy püspök szavát.

Nem jó katolikus családok azok, kik a nyiltan, vagy sorok között vallásgyalázó lapokat virágoztatják föl azon a pénzen, amely teljes joggal a katolikus sajtót illeti!

Bizalommal kérjük előfizetőink támogatását, az előfizetési pénzeknek valamint, az esetleges hátralékoknak, ahol fölmerültek, beküldését.

Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átvéve:

Egész évre — — — — 16 kor.
 Negyedévre — — — — 4 »

Helyben házhoz hordva:

Egész évre — — — — 20 kor.
 Negyedévre — — — — 5 »

Vidékre postán szállítva:

Egész évre — — — — 24 kor.
 Negyedévre — — — — 6 »

A »TISZÁNTÚL« szerkesztősége és kiadóhivatala

* **A Fő utca újra burkolása.** A Fő-utca aszfaltozásának helyreállítása kérdésében tegnap adta be észrevételeit a magyar aszfalt társaság. E szerint június 1-ig a Fő-utca aszfaltjainak kicserélendő szakaszait újra burkolják. A fizetésre nézve két alternatívát ajánlanak. A város kifizeti a szerződéses összeget s ők 200 ezer koronára kiegészítik a biztosítékot, amely óvadék többletet a munka befejeztétől 1 év múlva visszakapják; vagy a kocsiut aszfaltréteget eső rész összege benmarad s ezért a vá-

ros ez időre 5 és fél százalék kamatot fizet. Ha a munka átadástól 1 év alatt a kocsiut fele nem lesz megfelelő, a kvcsiutburkolatot öntött aszfaltburkolattal kicserélik ugyanazon ár és feltételek mellett, mint a gőzhengerrel tömitett burkolatra ki volt kötve.

* **Árlejtés a városnál.** A Nagyváradi város részére szükséges irodaszerek szállítására tegnap tartották meg az árlejtést. A beérkezett ajánlatok a következők: Stern Béla a szükségleti kimutatás szerint hajlandó az irodaszereket évenként 3903 K 26 fillérért; Kurländer és Ehrenfeld utódai 3604 K 56 f., Boros Jenő 3535 K 20 f. és az egységárból még külön 3 százalék; — Rákos Vilmos 3675 K 34 f.; — Adler Béla 4083 K 64 f.; — Helyi László 3388 K 28 f.; Vidor Manó 3168 K 90 fillér; — Sonnenfeld Adolf 3332 K 90 f. és Verő Ede 3228 koronáért szállítani. A legkedvezőbb ajánlat tehát Vidor Manó köny- és papirkereskedőé.

* **A szatmári egyházmegyéből.** Molnár Károly fehérgyarmati káplánt, lapunk külmunkatársát az egyházmegyei hatóság Jánkra küldötte ideiglenes adminisztrátornak.

* **Virágárus művésznők.** Vidor Pálné a Népszínház igazgatójának felesége és társai a Népszínház művésznői engedélyt kértek a fővárosi tanácstól utcai virágárusításra, azzal az indoklással, hogy a befolyandó összeget jótékony célra fordítják. A tanács az engedélyt március 31-től kezdődőleg egy hónapra megengedte.

* **Szabószeletrák Bécsben.** Bécsből táviratozzák nekünk: A megrendelésre dolgozó bécsi szabók segédeinek nagy része ma éjjel elhatározta, hogy reggel megkezdik a sztrájkot. Bécsben ezernyolczszáz megrendelésre dolgozó szabómester van, a kik közül kétszázhatvanan már teljesítették segédjeik követeléseit. Körülbelül négyszáznak nincsen segédje s így körülbelül ezeregyszázötven mester segédjei szüntették meg a munkát. Bécsben összesen három-ezer szabósegéd van. A sztrájkolók különböző helyiségekben vannak összegyűlkezve a tárgyalások megszakadtak s így valószínű, hogy a sztrájk hosszabb ideig fog eltartani.

* **Csillaghullás.** Tegnap hirdette ki Hubinger János százados iskolai parancsnok, az önkéntesek előtt az előléptetettek névsorát. Az előléptetések különben parancsban is megérkeztek. Káplárok lettek a 37-ik gyalogezredből: Biró Sándor 19. sz., Biró, Sándor 2. sz., Erényi László, Kovács József, Gáspár Imre, Mangra Demeter, Mayer Martin, Murin Sándor dr, Mönus Ferencz, Nagy Károly, Neuländer Lázár, Stern József, Szabó János. Szőke Ferencz, Papp Szevér, Váczy József. A 46-ik gyalogezredből: Beck Lajos, Biru Géza, Czákó Ferencz, Cservenitz János, Lepény István, Molnár János, Panyik Tóth Demeter, Tumbász Lajos. Az új káplárok április elsején bevonulnak szolgálatára saját századukhoz. Ezt megelőzőleg pedig bajtársi vacsora lesz a Zöldfa szállodában. A vacsorán jelen lesz a tanárikar is.

* **Az öreg honvédek segélyezése.** Biharvármegyei közgyűlése 1900-ban a Nagyváradi városi és Biharvármegyei 1848—49. Honvédegyelet részére 200 korona évi segélyt szavazott meg. E segély még az elmúlt évről nem volt a megye által kiutalványozva, azért tegnap a honvédek egylete kérelemmel járult az alispán elé, hogy ez összeget minél előbb megkaphassák, mivel az már úgy is esedékes.

* **A Keresk. Iskola estélye.** Művelőtestet igéző estélyt rendez f. hó 31-én a Felső Kereskedelmi Iskola Segítő Egyesülete Schustek Adolf tanár rendező bizottsági elnök vezetése mellett, amely estély iránt óriási érdeklődés mutatkozik és amelyre már sokan megváltották jegyeiket társadalmunk előkelőségei, sőt felülfizetések is érkeztek nagy mennyiségben. Mindkét körülmény biztosítja az erkölcsi és anyagi sikert. A még meglévő jegyeket Sebő Imre fő-utcai könyvkereskedésében vásárolhatják meg az érdeklődők.

* **Fölnyitott honvédsirok.** Az aradi ó temetőben exhumálták Vécsey Károly vértanu tábornoknak és Lenkey honvédtábornoknak holttestét. Új koporsóba tették, beszentelték, új sirba temették.

* **Névmagyarosítás.** Spitz Zsigmond nagyváradi lakos családi nevét Véghre magyarosította.

* **Megégett leány.** Biharvármegyei tudósítónk jelenti, hogy ott tegnap délelőtt csaknem két gyermek elvesztése súlytott egy családot. Simon József biharvármegyei-i szőlőtulajdonos két gyermekével kiment a hegyre, hogy ott a rendez tavaszi munkálatokat teljesítse. Hűvös volt, miért is tüzet rakott az apa, a tűz mellett ült a két gyermek, egy 11 éves süketnéma leány és egy 2 és fél éves fiúcska. Simon hozzáfogott a munkájához s a két gyermek játszani kezdett a tűz körül. A süketnéma leány oly közel ment a tűzhöz, hogy a ruhája lángott kapott s néhány alatt egész testén égett a ruha. A kis leány látva testvére borzalmas szerencsétlenségét, megijedt, de nem menekült tőle s eközben az ő ruhája is égni kezdett. Borzalmas hangokat hallatott a szerencsétlen leány, ki valószínű fákllya volt. A hangokra az apa odafutott s megkísérelte a gyermek megmentését, azonban eredménytelen volt, mivel a gyermek már ekkor oly súlyos égési sebeket kapott, hogy néhány órai kínos szenvedés után meghalt. A kisebbik gyermek életét az apa meg tudta menteni, mivel annak ruhája széle égett, melyet el tudott fojtani. A szerencsétlen, sujtott apa ellen a kir. ügyészség megindította gondatlanság miatt a vizsgálatot.

* **Az osztályorsjáték** tegnapi húzásán a következő számokat húzták ki nyere-ményenyl:

10.000 koronát nyert: 17476.

5000 koronát nyertek: 51317 54485.

2000 koronát nyertek: 76364 97736 18459
 81664 30536 105356 12769 74812 90970
 2275 108830 41119 9211 93211 3742 62980
 48419 10679 95921 7142 100465 35800 61634
 31264 73343.

1000 koronát nyertek: 27290 25337 4023
 95240 38685 45851 27687 75451 106146
 76552 4943 57409 49310 97672 90624 104307
 108266 75903 104188 60043 73975 57219
 91982 97296 884 23451 77510 100862 54115
 13375 67543 74479 62435 43639 45885
 96192 72925 16948 90026 41001 79722 57941
 83124 70369.

500 koronát nyertek: 95167 28790 5050
 104153 12907 59658 91465 32555 25254 90336
 4848 70814 6724 73766 51944 45154 86063
 85492 99287 24825 47957 100488 72961 21996
 20237 39487 78376 2929 42133 73596 107551
 31193 25630 48889 28914 1608 70113 16937
 26548 74834 99308 92146 61823 67835 12911
 16398 93124 19211 102907.

A többi kihuzott számok 200 koronát nyertek.

* **A verekedés vége.** Érsemlyéni tudósítónk jelenti: ott ezelőtt két héttel Keresztvári Sándor és Máté József érsemlyéni muukások Oláh István parasztagdát megverték. Oláh azóta folyton betegeskedett, míg tegnap súlyos sérüléseibe behalt. Az ügyről jelentést tettek az ügyészségnek is, mely a két ember ellen megindítja a vizsgálatot. Ma Debreczeni vizsgálóbíró kiszáll Váradról s két székelyhídi orvos segédletével a hullavizsgálatot meg fogja ejteni.

x **Meglepő** forgalmat tapasztalunk az **amerikai Gyémánt Király** üzletében, hol a föld legjobb és legsikerültebb gyémánt és ékszerutárait negyedárban árusítja el. Minden tárgy, mely eddig **4 frt volt, most csak 1 forint.** A tárgyak oly remekül vannak utánozva, hogy ritka az a szakértő, a ki azokat a valódiaktól megtudja különböztetni. **Nagy választék gyűrűk, brossok, nyakkendő-láncok, fülbevalók, karkötők, kézzel-tűk, gombok és ezeken kívül amerikai double férfi és női láncokban. A legszebb, legjobb és legolcsóbb húsvéti ajándék tárgyak!** Itt Nagyváradon, **Fő-utca 5. sz. a.** Kiss Dávid és Társa urak volt helyiségében csak rövid ideig; állandó üzlet csak nagy világvárosokban.

Elsőrendű helybeli kisiparosok által készített férfi-, női-, és gyermek-czipőkben a **LEGOLCSÓBB BEVÁSÁRLÁSI FORRÁS**

LEITNER LAZÁR

áruházában Nagyvárad, Zöldfa-u.

Ugyanott CARLSBADI czipők-
lönlegességek is kaphatók.
Helyi és vidéki telefon 217.

x **Sirolin-Roche** a creosot-gyógykezelésnek teljesen új utat nyitott, mivel ugyan maga is creosot-preparatum, de teljesen méregmentes és kellemes ízű. Tüdő-és gégetuberculosisnál tehát legjobban ajánlható. Az orvogyógyászok nyilatkoznak annak kiváló jó hatásáról ezen súlyos betegségek ellen. »Sirolin Roche« minden gyógyszerárban kapható

x Van szerencsém a n. é. közönség tudomására hozni, hogy előre haladott ideény folytán a még mindig *dus választékban* meglevő *valódi angol és scot téli divat-szőveimemet melyen leszállított árban bocsátom áruba.* Kívánatra azon előnyt is nyújtom, hogy t. vevőimnek a bevásárolt anyagot saját szabásati termében a legdivatosabb fazonokban és remek kivitelben nagyon jutányosan feldolgoztatom. Már egy próbavásárlás útján is meggyőződhetik bárki, mily figyelmesen és előnyösen lesz nálam kiszolgálva. Kiváló tisztelettel: **Teszler Simon,** posztó nagykereskedő Zöldfa-utca 33.

Papj reverendakelme nagy választékban Maradékok felárban

IRODALOM.

A **Magyar Szemle** szépirodalmi, művészeti és kritikai hetilap folyó XVIII. évfolyamának 13. száma márczius 29 én jelent meg a következő kiválóan érdekes tartalommal:

Bonitz Ferencz, Egy és más a présről. — Hevesi Sándor, Szaválás és színjátszás. — Juhász Gyula, Tristia. — Juhász Gyula, Tündér Ilonának. — Gárdonyi Géza, Tengeren járók csillaga. — Garducci, A szőlőhegy (ford. György Oszkár). — Cholnoky László, Szergiusz kalandja. — Regény: Handel-Mazzeti Enrica bárónő, Jesse és Mária (11. folyt. Ford. Aner István). — Hetes, A hétről. (Kürthy György rajzaival.) — Irodalom: Gárdonyi Géza — hk, A cirkuszkirály. (Ifjusági regény, írta Krudy Gyula) — A tökéletes ember — kö, Vadászkepek. (Verő-tényben. írta Makay Béla.) — Rege. — Képzőművészet: ff, Vaszary János képei. — Színház: f, Csebi Tatar. (Fényes Samu háromfelvonásos vigjátéka.) — Színészek a színészetről. — Közgazdaság. — A szerkesztő üzenetei. — Hirdetések.

TANÜGY.

Tanítók Törvénye czim alatt adta ki a Magyarországi Tanítók Országos Bizottsága az egyetemes tanítógyűlések határozatainak alapján a népoktatásügy minden részét felölelő törvényt

tervezetet. A mű feloszlik 3 részvénytervezet, (indokolás és az egyetemes gyűlések határozatai.) Kimondja a tervezet, hogy minden népiskola hivatalos nyelve a magyar. Általában a magyar nyelv teljes érvényesülését kívánja. A tanítóképzést is reformálni kívánja: a középiskola teljes elvégzése után az egyetem és az egyetemi jellegű intézeteiken egy évi tantolyam rendezendő s ennek bevégezése után pedagógiai vizsgálat sikeres letételével nyerhet oklevelet a jelölt. A vizsgálóbizottság állami. A tanítók fizetési minimuma 1400 K., mely 2800 K-ig emelkedik, melyet bármily jellegű legyen is az iskola, az adóhivatal fizet ki; a végből iskolafentartó a tanító járandóságát az adóhivatalhoz fizeti be. A kántori hivatalt a tanító elvállalhatja, de erről nem kötelezhető. Minden tanító esküt tesz a magyar alkotmányra a kir. tanfelügyelő kezébe. Kizárólag a kir. tanfelügyelő gyakorolja a tanulmányi felügyeletet minden iskolában. A megyei tanítóegyesületek szövettséget alkotnak. Az egyesületek kebelében feyelmi bizottság alakítandó, Az 56 lapra terjedő munkát 1 korona beküldése esetén (bélyegben is beküldhető) Hajós Mihály, titkár (Budapest, I, Városmajor-utca 59. sz.) bárkinnek megküldi.

SZÍNHÁZ.

Heti műsor.

Péntek: A veréb. (Dentler nővérek fel-
lépte.)
Szombat: Tavasz. (Dentler nővérek fel-
lépte.)
Vasárnap: A legvitézebb huszár (premier.)

A színügyi bizottság ülése.

A szini szezonban utolsó ülését tartotta tegnap a színügyi bizottság.

Nem igen volt mit tárgyalni, mert az igazgató is csak pár napra terjesztette elő a műsort, amelyet még a mostani szervezetben ad elő a társulat. Az új tagok bemutatkozására nézve ugyanis még nincs megállapodás.

Érdekesebb volt azonban dr Pácz Sándor felszólalása, amelyben az egész közönség óhaja és mondhatni megütközése nyert kifejezést. Arról van szó, hogy a társulat egyik régi, közbecsülésben és szeretetben álló, kiváló tehetségű, sokoldalú és használható tagját: Bognár Jánost az igazgató nem szerződtette. Ugy az elnök, mint a tagok nyilatkozataiból kiteszt, hogy mily ellenszenvvel találkozik Somogyi igazgatónak ezen eljárása minden körben. Azt hisszük, hogy még más háttéré is lesz ennek a dolognak, ha csak az igazgató a közhangulatra való tekintettel, másként nem határoz. Ilyen következményei vannak annak, hogy a színügyi bizottság csak akkor értesül a tagváltozásokról, mikor már a szerződés kötések befejezett dologként jutnak eléje.

A színügyi bizottság ülésének lefolyása különben a következő volt:

Dr Hoványi Géza elnöklete alatt Harmathy Károly, Mezey Mihály, Stark Gyula, Beczkay Lajos, dr Pácz Sándor, Kőszeghy József, Somogyi Károly színigazgató és Juricskay Barna jegyző voltak jelen.

Tudomásul vették, hogy az igazgató a jövő hétre a Legvitézebb huszár, az Igmándi kispap (Bognár bucsufelélépte), Gül baba (Gerlaci és Bárdos Irma bucsuja), Aranyvirág (Aradi Aranka és Székely bucsuja), ezenkívül színrekerül még Carmen vagy Byzancz. A nagy héten öt napig keddtől, Husvétig nem lesz előadás. Az ujonnan szervezett társulattal Husvét vasárnapján lesz a bemutató előadás.

Elnök bejelentte, hogy április hónapban megtartják a Szigligeti szobor-alapra az előadást; az intézkedéseket már az elnök megtette, de részleteket még nem közölhet.

Ezután dr Pácz Sándor szólalt fel. Azt kérdi, hogy Bognár János, aki 14 évig tagja volt a társulatnak s aki oly használható tagnak bizonyult, nélkülözhető-e. Most nincs szerződtetve, pedig a közönség szereti. Nem maradhatna-e meg Bognár a társulatnál.

Somogyi színigazgató röviden kijelentette, hogy a szervezkedés már be van fejezve; ha a társulat együtt lesz, látják majd, hogy hiányzik-e Bognár, akinek szerepköre be van töltve.

Beczkay Lajos szintén a Bognár elbocsátása ellen szólott. Azt kívánna az igazgató szempontjából is, hogy a személyzet egy része állandó legyen.

Dr Hoványi Géza elnök azt hiszi, hogy a Pácz felszólalásából az igazgató levonhatja a konzekvenciát s ha lehet, Bognárt szerződteti. Volt már rá alkalom, hogy a közönség óhaját az igazgató tekintetbe vette.

Ezzel az ülés véget ért.

Dentler nővérek. Boszorkányságról szó se essék... de amit a Dentler-nővérek produkáltak, az valóságos boszorkánytáncz. Bámulatos az a hajlékonyság és könnyedség, amit a Dentler-nővérek a tánczban bemutatnak. Különösen a kisebbik a lábművészetnek szédítően merész mutatványával remekelt. Mind a ketten pompásan össze vannak tanulva s a legnehezebb tánczfigurákat is hajszálnyí pontossággal összhangban adták elő. Nem is annyira tánczoltak, mint inkább repültek. A nagyváradí színházban a tánczművészetnek ilyen szédítően boszorkányos produkciót nem láttuk soha. Erő, biztonság, kecsesség, majd meg merész tűz jellemezte valamennyi műsorszámukat. Nem csoda, ha a közönség tomboló tetszésnyilvánítással kíséerte minden tánczukat. A viharos tapsokra több tánczszámot meg kellett ismételní s a közönség még sem fogyott ki a tapsokból és éljenekből.

A Dentler-nővérek fellépése voltaképpen csak kisérlet volt ugyan, amennyiben a Szobaleány cz. bohózat felvonásközzeit töltötte ki, de az este a felvonásközök voltak a vonzók. A színház csaknem egészen megtelt közönséggel, ezuttal a felvonásközök kedvéért. Jól mulatható azonban a darabon is, mely a szokott jó előadásban került színre.

EGYESÜLETEK.

Békéltető bizottság Derecskén. A derecskei ipartestületi tagok elhatározták, hogy keblökben megalakítják az oly nélkülözött békéltető bizottságot. A békéltető bizottság majdnem minden ipartestületben megvan, hogy Derecskén ez ideig nélkülözött annak az volt az oka, hogy a bizottság működésére nem volt szükség. A bizottság alapszabályait tegnap küldte be a d recskei főszolgabíró az alispánhoz, ki azokat a miniszterhez fogja felterjeszteni.

Igazságszolgáltatás.

Gyilkosság a csendőrök jelenlétében. Az elmúlt évben napirenden volt Tenke vidékén a gyujtogatás. Hol itt, hol ott ütötte föl fejét a vörös kakas. A gyujtogatás gyanuja egy **Togyinka** Tódor nevű feketetőti embert terhelt. 1905 augusztus 14-én Feketetőton Togyinka János szénaboglyája leégett. Togyinkát ez annyira elkeserítette, hogy fegyvert ragadott és Togyinka Tódort kereste. A tűznél két csendőr is jelen volt, kik az elkeseredett embert szándékának kivitelében megakadályozandó, mindenütt kísérik. Togyinka Tódort lakásának ajtajában találták. Togyinka János erre összeveszett Togyinka Tóddal és parázs ve-

rekedést rendeztek, melynek folytatását a csendőrök megakadályozták. Eközben Togyinka János, ki egyébként Feketetón mezőőr, szolgálati fegyvere elsült. A golyó Togyinka Tódor mellébe furódott s életveszélyes sebet okozott. A vizsgálat azonban megállapította, hogy a fegyver ölési szándékkal volt a sértett mellének irányítva és nem a véletlen okozta annak elsülését, hanem a vádlott Togyinka János maga. E miatt állott tegnap az esküdtszék előtt Togyinka János. Az esküdtek a bűntényt bebizonyosultnak találták s vádlottak szándékos emberölési kísérlet büntetésében mondták ki bűnösnek, melynek alapján két évi börtönrre, három évi hivatalvesztésre és a felmerült költségek megfizetésére lett ítélve.

TÁVIRATOK.

A szerb hadsereg.

Budapest, március 29. (Saj. tud. távirata.) Berlinből jelentik: A kormány komolyan foglalkozik a szerb hadsereg fölfegyverzésének kérdésével. A kölcsön kérdés is kezd határozottabb formát ölteni. A pénzügyminiszter terve szerint az új kölcsön egyedül a hadsereg felszerelésére szolgálna és legföljebb hetven milliót tenne ki.

Finnország ügye.

Budapest, márc. 29. (Saját tud. táv.) Pétervárról jelentik: A finnországi állapotok esetleg nemzetközi bonyodalmat okozhatnak. Alexius nagyherceg a csár sógora ugyanis rábeszélte a cárt, hogy a finnek egyre fokozódó fölfegyverzésének megállítására Finnországot a tengeren vonja blokád alá s az összes odaérkező hajókat vizsgálta át.

Ugyanakkor a szárazföldi lakosságtól el fogják venni a fegyvereket. Mert a kormány újabb forradalom kitörésétől tart.

Tűzkatasztrófa.

Budapest, márc. 29. (Saját tud. táv.) Londonból táviratozzák: Bristolban egy cipőgyár leégett. 50 munkás eltűnt, 1000 munkás kényerét vesztette.

A krajnai tartománygyűlés.

Budapest, márc. 29. (Saját tud. távirata.) Bécsből jelentik: A Wiener Zeitung 1906. évi márc. 27-én kelt császári páten-t tesz közzé, amellyel a krajnai tartománygyűlést ápr. 2-ára egybehívja.

KÖZGAZDASÁG.

Biharmegye selyemtermelése.

Csodálatraméltó kitartás az, melyet Bezerédj Pál tolnamegyei nagybirtokos (miniszteri meghatalmazott) a selyemtenyésztés előmozdítása érdekében már egy negyedszázad óta kifejti.

Alapját leli ez a kitartás abban, hogy az ő őse Bezerédj István volt az, ki a selyemtermelésre, Mária Terézia királynő figyelmét felhívta s már 1744-ben Magyarország minden községében volt epreskert és bogárház.

Táplálja e kitartást az a körülmény, hogy a világpiaczen első minőségű a magyar selyem s a magyar föld táplálabb eperlőt terem, mint a tőlünk nyugatra fekvő országok bármelyike.

Ez a kitartás nemcsak a minőség, de a mennyiség terén is jelentékeny helyet nyújt a lyoni piaczen Magyarország selyemtermelésének.

1905-ben 1.959.213 kiló első osztályu gubót vitt a magyar selyemtermelés a világ

piacra, a selyemtermelés összes munkásai: termelők, kezelők, gombolyítók stb. 5.147.862 koronát kerestek az 1905-ik esztendőben.

Háromezer magyar községben termelik már a selymet, oly viszonyok mellett, hogy néhol egy, néhol három fa jut egy termelőre. Néhol 7, néhol 9 kilométer távolságból hordta a nép a szükséges eperlőlevelet.

A hivatalos kimutatás szerint Nagyvárad városában, egy termelőre egy eperfa jutott. Ez ok miatt szolgáltatott be 36 tenyésztő 57 kiló gubót. Az összes kereset volt 91 korona. Jutott átlag egy tenyésztőre 2 korona. Hozópodár János egymaga kapott a 91 koronából 12 koronát. Nagyvárad termelői részére kifizetett az országos selyemtenyésztési hivatal a múltban 3215 koronát.

Tudomásunk van róla, hogy Bezerédj Pál orsz. selyemtenyésztési meghatalmazott, a Nagyváradon létesített gubó-beváltó és petekészítő állomás mellett, egyelőre gubó-lefejtő, később selyem gombolyító állomást óhajtott létesíteni. De hát: a »Biharmegyei Gazdasági Egylet« kivágatta az Epreskert összes fáit; a beváltó helyiségül átengedett iskola termeit is, az országos hivatal óhajtotta kimeszeltetni, az iskolák — felügyelője.

Igy tette át a megyei működés központját ez országos hivatal Szalontára, ahol 1905-ben 28 tenyésztő 400 kiló gubóért, 698 koronát kapott, melyből átlag 25 korona jutott egy termelőre. Komlósi Irma kapott 73 kor. 14 fillért.

Magyarország vármegyéi közt Biharmegye selyemtermelése a 22-ik helyet foglalja el. E megyében 49 község 305 tenyésztője, 2171 kiló gubót váltott be. A kereset 3697 korona. Jutott átlag egy tenyésztőre 12 korona. Kocsuba község három termelője tenyésztett — egy kiló gubót oly minőségben, hogy kaptak érte — egy koronát.

Ily eredményt sem kicsinyel az országos selyemtenyésztési hivatal. E porszemekből emelkedett az a domb, mely a részletek összegezése után kimutatja, hogy 29.243 koronát jövedelmezett Biharban eddig a selyemtermelés.

Biharmegye tíz legjobb selyemtermelő községe volt 1905-ben Szalonta, Beél, Konyár, Koroly, Berekböszörmény, Feketegyőrös, Szalárd, Henczida, Arpád, Kötégnyán.

Biharmegye területére küldött eddig az országos hivatal 11.867 eperfát és 1.492.928 darab csemetét. Az 1905-ben kiültetett eperfák közül egyharmada, 3088 drb. teljesen tönkrement. Tizenöt község van feltüntetve, hol az előjáróság pusztulni engedte, sőt a jegyző kivagdaltatta az eperfákat.

A jelentés tiszta, részletes képet nyújt mindezekről és megküldi azt az országos hivatal mindazoknak, kik egy levelező lapon kériik.

Vegyük például Bács-Bodrogvármegyét. Nagyobb is, gazdagabb is, mint Biharmegye. Ott 30.647 tenyésztő, 593.472 kiló gubó után 1905-ben egymilliónyvenkétezerszázharminckilenc koronát kapott. Esett egy tenyésztőre átlag 34 korona. A legjobb tenyésztő kapott 176 koronát. Tolnamegyében Bán János 354; Baranyamegyében Schneider Péter 235 korona 74 fillért kapott.

Oly érdekes adatokat tartalmaz a Bihar-megye selyemtenyésztéséről kiadott 66 oldalra tejedő füzet, hogy azt élvezettel olvashatja át minden — az ország bárm. ly gazdasága iránt érdeklődő — egyén.

Érdekes az egész ország táblázatos kimutatása. Huszonöt év alatt, 1905-ben termeltek legtöbb községben. 1904-ben volt legtöbb termelő. 1905-ben legtöbb gubó. 1887-ben és 1905-ben jutott egy termelőre legtöbb gubó. 1905-ben fizetett ki az országos hivatal 3.447.862 korona összeget a termeik részére. 1.700.000 koronát a selyemiparral foglalkozók részére. Huszonöt év alatt kifizetett 65.935.260 korona 60 fillért.

Ez összeg pénzforgalom szempontjából is jelentékeny, a magyar selyem mennyiségét is mutatja, habár igen távol vagyunk még Olasz-

ország termelésétől, ahol 200 korona átlagos kereset jut egy termelőre.

Isten éltesse Bezerédj Pál urat, 25 év eme sikere után, hogy elérhesse munkájának 40 éves sikerét, száz koronás átlagos jövedelmet.

A gabonatözsde határídeje.

Budapest, márc. 29.

Buza okt. — — — —	16 82
Rozs okt.-re — — — —	17 12
Tengeri április 1906 — — — —	14 —
Zab ápr.-ra — — — —	13 64
Repeze aug.-ra — — — —	— —

Hivatalos árfolyamok.

A budapesti áru- és értéktözsde 1906. márc. 26. án

Magyar aranyjárdék 4% — — —	112.—
Magyar koronajárdék 4% — — —	93 60
Magyar keleti vasuti államkötvény 4% — — —	84 50
Magyar földtehermentesítési kötvény 4% — — —	94 65
Horvát-szlavon földtehermentesítési kötvény — — —	96 50
Magyar gyermekjegy-kölcsön — — —	214 25
Tisza-szab. és szegedi sorsjegy-kölcsön — — —	158 25
Osztrák járadék papírban — — —	99 40
Osztrák járadék ezüstben — — —	100 50
Osztrák korona járadék — — —	117 75
Osztrák járadék aranyban — — —	99 50
1860. oszt. államsorsjegyek — — —	157 25
Osztrák-magyar bankrészvény — — —	16 30
Magyar hitelbank részvény — — —	786 50
Osztrák hitelbank intézeti részvény — — —	669 —
Osztrák-magyar államvasuti részvény — — —	672 50
20 frankos frankos (Napolendor) — — —	19 11
Német birodalmi márka — — —	117 42
London vista — — — —	240 50
Páris vista — — — —	95 75
20 márkás arany — — — —	23 48

Katonalovak elárverezése.

Ezennel közhírré teszem, hogy hétfőn azaz 1906. évi április hó 2-án d. e. 9 órakor a helybeli lóvásár téren a cs. és kir. 19. hadosztály tüzér ezred által 10 szabadságolt kincstári szolgálati ló fog árverés útján eladatni. A venni szándékozók figyelmét erre azon megjegyzéssel hívjuk fel, hogy a vevő a vételárat és a harmadik fokozat szerint fizendő bélyegilletéket, az eladási helyen azonnal köteles megfizetni. Nagyvárad 1906. március hó 26. Dr. *Istvánffy István*, tanácsnok helyettes.

NYILTTÉR.

TÖRT SZÁMOK

TANÍTÁSA ÉS TANULÁSA

középiskolába készülő
tanulók, kisiparosok
és kisgazdák számára.

Írta: **RÁTKAY JÓZSEF.**

Kapható a

Szent László nyomdában.

Szilágyi Dezső-utca 5. sz.

Ára 20 fillér.

Vidékre 25 fillér előleges beküldése
mellett bérmentesen küldetik meg.

A szerkesztésért felelős:

Dr. VUCSKICS GYULA.

 A Korona- és Filler-bazárt teljesen áthelyezték szembe, a városi Bazár-épületbe, az Amerikai-áruház mellé.

Hol tombola-játékok, bálí-legyezők, kotillonok, álarcok a legolcsóbban szerezhetők be, ugyszintén ajándék és dísz tárgyak, utazó-ládák és bőröndök, gyermek-játékok, gyermek-kocsik, reform-szekerek, mely egyszersmint tolokocsi is. Gumi különlegességek.

Teljes tisztelettel: **FRISS és TSA KORONA- és FILLÉR-BAZÁR.** Fő-utcza, városi Bazár-épület. Telephon 130.

AJTAY GYULA és Társa

női- és férfidivat üzlete,

Nagyvárad, Bémer-tér.

Ajánlja raktárát a közönség szives meglátogatására.

Szabott ár.

Telefon 630.

Férfi ingek	2 K 80 fillől 6 Kr.
Női ingek	2 „ 20 „ 18.—
Pamut vásznak 1 vég 23 m.	9. K. „ 18.—
Puplanok	3 K 50 „ 20.—
Női harisnyák	— — 50 „ 4.50.
Napernyők fekete és színes 3.	— „ 50.—
Mindenféle mosó áruk.	Creton. Chiffon. Bélések.

Vidéki rendelések pontosan eszközöltetnek.

KERN ÉS PETROVICS

csemege, fűszer, pezsgő, bor, rum, ásványviz és vadkereskedése

Nagyvárad, Fő-utcza. (Huzella M. céggel szemben).

Az arany kereszthez.

Legolcsóbb fűszer bevásárlási forrás.

Gazdasági-, kerti vetemény- és virágmagvainkat,

melyek legjobb és legfrissebb minőségben általunk felelősség mellett a legelőnyösebb napi áron bocsájtatik a n. é. közönség rendelkezésére, továbbá mindennemű bőjti czikkeink, u. m. páczolt, füstölt és olajos bel- és külföldi halak minden nemei, különféle sajtok, naponta friss tea-vaj és hidegen ütött lenmag-olaj

készletünket ajánljuk a n. é. közönség szives figyelmébe.

Kern és Petrovics

fűszer- és csemege-kereskedők Nagyvárad, Fő-utcza.

Hirdetés.

A **NAGYVÁRADI HITELBANK** részvénytársaság. (Kossuth Lajos-utca 10. sz.)

Elfogad betéteket.

Legalább 3 hóig elhelyezett összeg után **5%-os kamatot fizet.**

Leszámitol váltókat.

Előleget ad: értékpapírokra, ékszerekre és terményekre.

Jelzálog kölcsönt nyújt: házakra és földbirtokra.

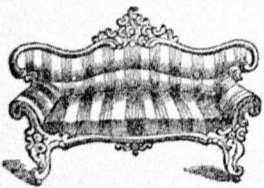
Az igazgatóság.

A butorvásárlók figyelmébe.

Olcsó

bútor

gyári árban, kezesség mellett

háló-, ebédlő-, szalon- és úri-szoba berendezések, valamint az egyes butordarabok a

Magyar Műbutorgyár

részvénytársaságnál

Nagyváradon, Fő u. elején.

Ipari és kereskedelmi vezető:

PORJESZ HERMAN.

Teljes lakás-, szálloda- és kávéház-berendezések műipari vállalata. — Kívánatra tervek és költségvetések.

Telefon 421 szám.

Pesti hazai első takarékpénztár sorsjegyeket

napi árfolyam mellett

eladunk.

Biharmegyei takarékpénztár

Kossuth-utca.

A pesti hazai első takarékpénztár

egyesület ujonnan kibocsátott nyereménykötvényei fix ár mellett vásárolhatók a

Nagyvárad Takarékpénztárban
és arra darabonként 125 k.

kölcsönt nyújt.

Moskovits Farkas és Társa

„Első nagyvárad

370 munkás és alkalmazott. Fiók gyártelep Budapesten. Tanoncz internátus 24 belakó, 18 bejáró tano cz

Készítünk kizárólag kézimunkával a legfinomabb s legtartósabb kivitelben:

férfi, női,
és gyermek-

czipőket, csizmákat

francia angol és
amerikai szabás sze-
rint s ezeket:

eredeti gyári szabott áron

Nagyvárad, Kossuth-u. 5. számú saját házunkban
(volt rendőrségi épület) **kicsinybeni eladási
üzletünkben árusítjuk.**

Különleges lábbelik. Katonatisztek. Gazdászok. Vasuti és posta
tiszték. Csenedőrök és pénzügyőrök részére.